

Rondetafel onderwijs niet zo wijs

Ann Demeulemeester (hoofd ACW-studiedienst)

De laatste jaren, zelfs voor minister Vanderpoorten op het toneel verscheen, rezen steeds meer spanningen rond het principe van de vrijheid van onderwijs. Het vrij onderwijs had zich bij het aantreden van paars-groen dan ook opgetuigd voor een principiële strijd, niet onterecht, zo blijkt nu. Wie hoopte dat in nieuwe tijden ideologische kwesties anders opgelost worden, komt erg bedrogen uit. Vanuit vrijzinnige hoek - alhoewel, namens wie spreekt De Gucht eigenlijk - worden een na een de symbolen bij uitstek van het vrij onderwijs in vraag gesteld of zelfs aangevallen: de vrije samenstelling van de inrichtende macht, de aanduiding van het personeel, de toegang van leerlingen, het godsdienstonderricht en/of - finaal - het eigen pedagogisch project.

AAN DE KANT VAN HET KIND

Laten we enkele zaken situeren tegen een bredere achtergrond.

De spreiding van allochtone kinderen zorgt reeds jaren voor ongenoegen in het onderwijsveld, maar vooral ook bij de overheid. Er zijn witte en zwarte scholen in elkaars buurt, de officiële scholen vangen relatief meer allochtone kinderen op. De non-discriminatieverklaring van enkele jaren geleden moest daar een einde aan maken, met onvoldoende resultaat. Met het nieuwe gelijkkansendecreet kiest de minister voor een drastische aanpak: inschrijfrecht voor alle kinderen, versta aanvaardingsplicht in alle scholen. Jaren heeft het vrij onderwijs gestreden tegen het verplicht toelaten van jongens en meisjes, een strijd die het uiteindelijk verloor omdat je

moelijk nog een pedagogisch project kunt koppelen aan de sekse van kinderen. Het pedagogisch project gaf meer soelaas om moslimkinderen te weigeren. Maar als moslimouders kiezen voor uw pedagogisch project, zoals notoire vrijzinnigen als De Gucht en Dewael dit tegenwoordig ook doen, waarom dan de eerste weigeren en de tweede verwelkomen? De strijd die het vrij onderwijs voert voor het recht op weigering staat dus nogal in contrast met de soepele praktijk. Bovenal staat het in contrast met het systematisch wegwerken van alle discriminaties op basis van sekse, geloof, etniciteit, seksuele voorkeur, een beleid dat vanuit Europa gepromoot én opgelegd wordt. In dit debat sta je als sociale organisatie aan de kant van het kind. Als het debat echter dient om een heel net in diskrediet te brengen, is er sprake van een ontsparing. In het vrij onderwijs is er tenslotte ook zeer hard gewerkt door veel scholen, leraren en anderen aan onderwijsvoor-rangsbeleid voor migranten, en met sterke resultaten.

EINDTERMEN

Wie iets van de achtergrond van het huidige onderwijsdebat wil begrijpen, moet ook rekening houden met de invoering van de eindtermen. De eindtermen, bij decreet vastgelegd, betekenen een verregaande ingreep in de inhoud en de leerplannen. Ze zijn ingevoerd om de kwaliteit te waarborgen, vergelijkbare kwaliteit voor alle kinderen, ongeacht de school die ze bezoeken. Ook hier botst het streven naar gelijkheid met het behoud van vrijheid. Heel het onderwijsveld heeft ze erva-

ren als een grote ingreep en als een verlies van autonomie. Het vrij onderwijs heeft ook hier geen moeite gespaard om de effecten af te zwakken. Binnen onderwijs heeft niemand de indruk dat de overheid terugtreedt. Zij stuurt en trekt het laken naar zich toe door systematisch initiatief te nemen. Naast eindtermen die de inhoud sturen, geeft ze drie bladen uit (*Klasse en co*) voor leraren, ouders en leerlingen. Ze richt steunpunten op voor leerlingen en ouders (terwijl ze de subsidies voor ouderverenigingen afbouwt). De vrijheid van onderwijs komt voor velen minstens zo sterk in het gedrang door een te sterk overheidsingrijpen dan door het wazige streven naar netvervaging.

De overheid probeerde de afgelopen jaren regelmatig in te breken in de verschillen in personeelsstatuut en in de vrijheid op het vlak van personeelsbeleid. Bij het vormgeven van de *pool* van leraren om het probleem van het lerarentekort op te vangen, was dit de reden waarom hele delen van het vrij onderwijs niet in de boot stapten. Er was ook de kwestie van de allochtone kleuterleidsters. Afgestudeerd in een bijzonder doorstromingsproject, wou de overheid hen een snelle tewerkstelling bezorgen via een voorrangregeling. Een ingreep in hun personeelsregeling die het vrij onderwijs niet aanvaardde. Vele beleidsmaatregelen op het vlak van statuut en participatie worden als een bedreiging aanvoeld voor het handhaven van de vrijheid inzake personeelsbeleid. Het meest recente voorstel, namelijk de lerarenopleiding, het netoverschrijdend organiseren met een centrum per associatie, is dan ook voor velen een nachtmerrie.

NETOVERSCHRIJDEND

Met dit laatste zitten we volop in de dada van

de huidige minister: de netoverschrijdende oplossing. Alles doet zij eraan om de scholen en de netten tot samenwerking te brengen. De nieuwe ondersteuningsinitiatieven inzake technologie, ICT, steunpunten voor ouders en leerlingen zijn netoverschrijdend. De associaties in het kader van de uitvoering van de Bologna-verklaring waren heel zeker netoverschrijdend bedoeld en zullen dat in veel gevallen ook zijn. De hervormingsplannen in de pijplijn zijn netoverschrijdend: lerarenopleiding, onderwijs sociale promotie. Vergeten we ten slotte niet dat de overheid soms objectieve redenen heeft om de netten dicht bij elkaar te brengen. Diverse vernieuwingen zijn moeilijk uitvoerbaar met de huidige onevenwichten tussen de netten. Nemen we b.v. alles wat te maken heeft met technisch en beroepsonderwijs: de herwaardering van TSO en BSO, de verbetering van het aanbod, het modulair stelsel (vereist o.m. bepaalde schaal-grootte).

Tussen de scholen zelf groeit ook de samenwerking, binnen eenzelfde net. Maar ook tussen scholen van verschillende netten ontwikkelen zich steeds meer netwerken en samenwerkingsovereenkomsten of -projecten.

Hiervoor is geen rondetafelconferentie nodig: verschillende overlegtafels waren aan de gang of zijn afgerond de voorbije maanden (gelijke kansen, Bologna, modulair onderwijs, erkenning van elders verworven competenties, buitengewoon onderwijs, participatie...). Dewael lijkt vergeten te zijn dat de meest omvattende en de meest toekomstgerichte onderwijs-rondetafel door hemzelf al opgezet én afgerond is. Lerend Trefpunt Vlaanderen (in het kader van Kleurrijk Vlaanderen), ook met deelname van het middenveld, schreef een boekje vol strategische en tactische doelstellingen voor het Vlaams onderwijs van de

toekomst. Een sterk inhoudelijk document: wat ermee gebeurt, blijft duister.

KOKEN KOST GELD

Niemand zat te wachten op de onderwijs-rondetafel, de aanloop is wanstaltig, het menu goed voor indigestie, de tafelgenoten goed voor malconversatie.

Wat iedereen weet, politici en middenveld: er is meer geld nodig om te koken, maar dat geld is er (bijna) niet. Geld om de verschillen tussen de netten te verkleinen ten voordele van het vrije net is er zeker niet. Hiervoor wil de meerderheid blijkbaar niet de verantwoordelijkheid dragen. Het middenveld, maar ook het onderwijs moeten op hun tellen passen. In plaats van schijnheilig te verklaren hoe fijn ze het vinden om te mogen deelnemen aan deze politieke hoogmis, worden beter voorwaarden gesteld.